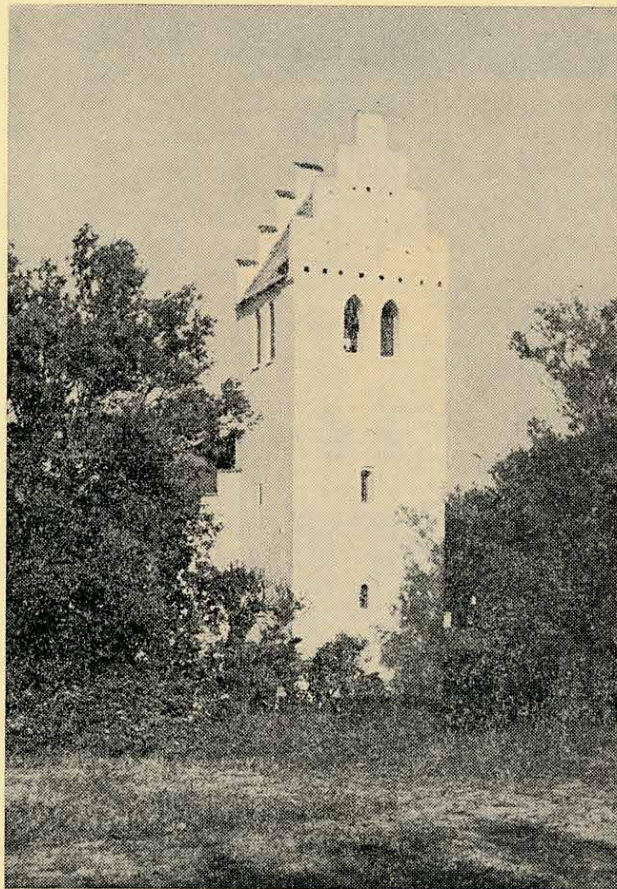

B

yahornet

- Skåneland

Falsterbo kyrka

Skåningarnas Hembygdstidning

Nr 4 1968

Tjugosjunde årgången

LINDHOLMEN —

Drottning Margaretas favoritslott

PÅ EN KULLE i Börringesjöns västra del låg fordom Lindholmens mäktiga borg. Starka och trotsiga reste sig här en gång i svunnen tid dess murar sig över vattnet som en effektiv spärr ut mot den skånska slätten i söder. Varken bidors eller serpentiners grova skott torde ha bitit på detta ståtliga fäste.

I dag återstår av den forna härligheten endast en ojämn jordkulle, där alar och hasselbuskar trängt upp mellan tegelskärvarna. Flertalet utgrävningar har under de sista tre- fyra årtiondena företagits på platsen, vilka har löst många gåtor kring den gamla borgen. Vid dessa utgrävningar har man funnit många intressanta fynd, bl. a. en del mynt ända från 1200-talet. Vidare har man funnit ett svärd på platsen likaså ett gammalt handsmitt hänglås — dessa senare finns nu bevarade på den närbelägna gården Lindved, där även en stigbygel och en sporre funna vid platsen för den gamla borgen finns bevarade.

I sitt äldsta tillstånd torde den gamla borgen ha bestått av en kärna i form av ett torn och där omkring ringmurar — möjligen torde även en borglänga ha funnits på platsen. Senare torde ytterligare tre borglängor ha byggts till ovannämnda i fyrkant, så att det hela bildade en borggård.

I en av dessa borglängor lär ha funnits en tegelugn som enligt uppgift var uppförd av en del tegel från det år 1616 nerrivna Franciskoklostret i Trelleborg. Men även andra saker från vårt lands syd-

ligaste stad torde ha haft beröring med Lindholmens gamla borg. Enligt en gammal sägen var Trelleborg fordom en mycket stor stad, sträckande sig ända upp mot Kyrkheddinge (en by norr om staden som bebyggelsen i våra dagar återigen har sträckt sig fram till) — just vid denna del av stadsmuren, som sträckte sig runt staden, fanns ett par vackra stadsportar av koppar. Enligt sägnen togs dessa till Lindholmens borg en gång när Trelleborg belägrades av fiender; men under resan dit upp, som skedde över den tillfrusna Börringesjön, brast isen och portarna hamnade i sjön. En annan sägen omtalar att det var i den intilliggande Havgårdssjön portarna hamnade och vilket som är det rätta kan varken jag eller någon annan heller avgöra.

Åter en version av sägnen omtalar att portarna blivit uppsatta på Lindholmens borg, men strax innan denna måste uppgivas till sina belägrare, sänktes de värdefulla portarna i sjön.

För att återigen få upp portarna omtalar sägnen rödbrokiga kalvar som skulle kunna dra portarna upp från sjöbotten — väl att märka att kalvarna skulle vara uppfödda på enbart sötmjölk. Under olika försök härmed spelade en del spratt in och portarna torde, om de nu finns, fortfarande ligga kvar på sjöbotten, antingen i Börringesjön eller Havgårdssjön.

Från platsen där den forna borgens kärntorn en gång speglat sig i Börringesjöns böljor, låter vi blicken segla ut över grönskande ängar, där kor från

gården Södra Lindved går betande i sommarvärmen. Av den forna vallgraven är numera endast ett dike med en och annan vassrugge stickande upp.

Vi försöker intyga oss hur viktig platsen vi nu står på en gång var under medeltiden då här låg en av Nordens förnämsta borgar och ett av de mäktigaste fästena i Skåne. Det ansågs med rätta som en av landskapets nycklar, och många är de som torde ha stångat pannorna blodiga mot den välbefästa borgen.

Lindholmens gamla borg var troligen uppförd någon gång under 1200-talet, och torde från början ha varit en enskild anläggning. Första gången namnet nämndes är år 1332 då dess ägare uppges vara en riddare och länderman vid namn Eggard Brok-torp. Några år därefter innehades borgen av en Johan Uffersson eller Offeson — en grym människoplåtare. Det var f. ö. under denne slottsherres tid som konung Magnus Eriksson regerade i Skåne. Denne konung hade själv insatt fogden på slottet men måste till slut ingripa mot honom, då klagomålen över hans hänsynslöshet mot de underhavande blev för svåra och 1339 lämnade fogden tornet med des utanverk till konungen.

Det påstås även att konung Magnus var betänkt på att riva borgen, men lät den stå kvar som ett fäste för att trygga den svenska besittningen av Skåne, som dock denna gång blev av det kortvarigare slaget.

1630 ryckte Valdemar Atterdag med sina härar in i vårt landskap — slog svenskarna och återtog därmed Skåne efter tappert motstånd från besättningarna på Hälsingborg och Lindholmen, f. ö. de enda ställen där hans trupper mötte något motstånd. Fredsslutet blev politiskt i det trolovning eklaterades mellan kung Håkan i Norge, son till kung Magnus, samt Valdemars dotter Margareta — unionsdrottningen. Såsom fogde på Lindholmen under Valdemars tid nämnes bl. a. en Andreas Jacobsen "advocatus castri Linholm".

För att återgå till Margareta så erhöll hon Lindholmen i arv efter sin far — enligt historien var Lindholmen hennes favoritslott framför alla andra.

Här höll hon hov i flera år och ännu finns det en liten skogsdunge från ruinen som kallas "Margaretas holme". Hon lär enligt traditionen med egen hand ha sått de ek- och bokollon ur vilka denna dunge uppväxt. Denna var liksom borgkullen fordom en ö i Börringesjön och det påstås även att hon där hade sin lustgård. Många är f. ö. de sägner som

i trakten går kring drottning Margaretas regeringstid på Lindholmen. Man vet t. ex. att utpeka hennes badplats på holmen, likaså platsen där hon kastades av hästen en söndagsmorgon, då hon med följe red till högmässan i Aggarps kyrka. Under färden blev hennes häst skrämmd av en hund och drottning Margareta föll pladask i marken. I ilska häröver befallde hon, att Aggarps by skulle brännas och kyrkan flyttas till Svedala.

Nåväl, på denna ostörda holme eller ö älskade hon att vandra med sina tärnor under vackra sommarkvällar och än i dag står några fruktträd kvar som enligt traditionen lär vara ett minne efter hennes parkanläggning.

Det var f. ö. här på Lindholmen som Albrekt av Mecklenburg — "Ormkingen", som den heliga Birgitta kallade honom — jämte sonen hölls fängslade i sju långa år. Hit hade han förts efter slaget vid Falköping den 21 september 1388 — där han lidit ett svidande nederlag mot Margaretas trupper. Han sattes jämte sonen Erik i slottets mörkaste och kallaste fängelsehåla som tack för alla de nedsättande ord han yttrat om sin konkurrent "Kung Byxlös". Med raffinerade elakheter pinade drottningen honom sedan ideligen — bl. a. tvingades han iförd narrkåpa dansa vid hennes taffel och en gång lär han t. o. m. ha fått ligga hos henne i sängen — bunden till händer och fötter.

Att Albrekts inte trivdes särdeles väl på Lindholmen förstår vi av ovannämnda bemötande, och en dag gjorde han också ett allvarligt flyktförsök. Enligt sägnen skall han genom förespeglningar om gods och guld ha mutat en slottspiga att hjälpa honom bort från slottet. Hon skulle skaffa honom en eka, med vilken han skulle fly över den hindrande sjön sedan han väl tagit sig ut ur sitt fängelserum. Pigan föll för Albrekts böner och han var inte sen att ta till årorna. Han rodde av alla krafter mot Svedalahället, men innan han hunnt till den i dag närbelägna gården Lillebal upptäcktes hans flykt av tornvaktaren och så var den dagen förstörd . . .

För att få sin son och sonson fria från fångenskapen började hertigen av Mecklenburg ett hårt sjörövarkrig mot Margaretas riken. Flerfaldiga gånger fördes förhandlingar om Albrekts frigivande — bl. a. på hösten 1393 i Falsterbo — men utan resultat. Efter ännu ett möte i maj 1395 i Skanör undertecknades på Lindholmen den 13 juni 1395 ett avtal om stillestånd samt frigivning av Albrekt och hans son, med villkor att Albrekt efter tre år

skulle erlägga en lösensumma på 60.000 lödiga mark eller åter infinna sig i fängelset på Lindholmen. Uppfylldes inte dessa krav kom han att avsägas rätten till Sveriges krona — vilken han också miste då han ej uppfyllde nyssnämnda krav. Nåväl — den 26 september 1395 lämnade Albrekt och hans son fängelsehålan på Lindholmen efter sju års fångenskap.

Som fogdar på Lindholmen under Margaretas tid nämnes bl. a. Henrik Josefsson Most 1376 och Jacob Mus 1384. Under hennes tid fick även borgen utstå flera belägringar och vid ett av dessa tillfällen uppges att alla förråd på densamma var uppätta och en kapitulation var nära förestående. Då i nödens stund tillgrep man den drastiska listan att ladda kanonerna med sista fläskstycket och skjuta detta över till fienden. Vidare fanns vid detta tillfälle endast en häst kvar på borgen. För att dupera fienden leddes denna häst till vattning flera gånger om dagen, men med varje gång ett nytt täcke på sig. Under sådana förhållanden fann fienden för gott att upphäva belägringen.

Efter Margaretas frånfälle kan ytterligare några fogdar på borgen nämnas och då bl. a. 1419 Jens Grim till Tosterup, 1425 nämnes en herre vid namn Hans von Riin. År 1442 förlänades borgen till ärkebiskopen i Lund, Hans Laxmand, jämte tillhörande län: Oxie, Bara, Herrestads och Jerrestads härader, men blev vid reformationen kronogods. Det pantsattes 1527 av Fredrik I till riksrådet Mauritz Jeppson Sparre till Svaneholm, från vilken det övergick till arvingarna.

När Skåne blev svenskt fortblev Lindholmen såsom tidigare kronogods. Genom ett brev av den 28 maj 1658 gavs det av Karl X Gustav jämte Börringe kloster i livstidsförläning till översten Ulr. Fr. Gyldenlöwe. Genom ett nytt brev av den 6 oktober 1659 gavs Börringe jämte Lindholmen till Karl X:s naturlige son Gustav Carlsson. De båda godsden kom vid dennes upphöjelse till greve 1674 att utgöra grevskap. Vid reduktionen indrogs godsden, men lämnades sedan åt greve Königsmark i utbyte mot Herrevadskloster, som denne innehade mot förpantning. Karl XI lade dock mot ersättning beslag på båda godsden, som för kronans räkning utarrenderades. Lindholmen benämnes f. ö. i jordeböcker-na från denna tid "ladugård", naturligtvis under Börringe, med vilket gods det även i regel hade arrendatorer gemensamt.

År 1685 klev den gamla borgen definitivt ur historien. Under 1600-talet hade det otidsenliga fästet spelat ut sin roll sedan Malmöhus slott hade tillkommit, och Karl XI gav slutligen order om att murarna från den nu förfallna borgen skulle rivras. Sten från murarna fördes till Malmö och blev sedermera bygnadsmaterial till Tyska kyrkan därstädes, vilken utsprungligen uppfördes under åren 1686—1693.

Till sist kan nämnas, att ett besök på denna historiska plats invid den vackra Börringesjöns västra strand är värt besväret med att fotledes taga sig dit ut över de stora ängarna, som på sina håll är ganska "sanka", minnande oss om den forna sjöbotten.

BYAHORNET - SKÅNELAND

TJUGOSJUNDE ÄRGÅNGEN

Redaktör och ansvarig utgivare

MOJE BIARNER

NR 4 1968

BOKFÖRLAGET SCANIA

Baltzarsgatan 19 - Malmö C

Tel. 11 90 91 - Postgiro 14171

HEMBYGDSTIDNINGEN FÖR SKÅNE